

רש"י במדבר ג, יב

הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי זה: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אומן לשירות שלי, על ידי הבכורות זכיתי זה, ולקחמים תמורתם, לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו ע"ז נצמחו תחתיהם:

מזרחי במדבר ג, יב

ואם תאמר, הא דפרש"י כאן "וכשחטאו בעגל נפסלו", דלא כמאן, דהא בזבחים בפרק פרת חטאת⁹ אפליגו בקרא ד"וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו"¹⁰ ר' יהושע בן קרחה ורבי. ר' יהושע בן קרחה אומר: בבכורות קמיירי¹¹. וכן שנינו⁹: עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות והיתה העבודה בבכורות. ורבי אמר: בנדב ואביהוא קמיירי, שכבר נפסקה עבודתן של בכורות, שמיני¹² נצטוו על הכהונה ושמשו נדב ואביהוא עד שהוקם המשכן. אם כן הא דכתב רש"י ז"ל: וכשחטאו בעגל נפסלו הבכורות, דלא כמאן, דאי כרבי יהושע בן קרחה, לא נפסקה עבודתן של בכורות עד שהוקם המשכן. וכשהוקם המשכן, אז נפסלו הבכורות ונבדלו הלויים¹², לא מעת שנעשה העגל. ואי כרבי, הרי כבר נפסלו הבכורות קודם מעשה העגל, שמיני נצטוו על הכהונה ונפסקה עבודתן של בכורות מאז, והוצרכו נדב ואביהוא לשמש בכהונה תמורתן עד שהוקם המשכן. יש לומר, שכבר היה גלוי וידוע לפניו יתברך שעתידין הבכורות שיחטאו בעגל וגזרה חכמתו מאז, שלא יהיו הקרבנות שיעשו בהר סיני לקבלת התורה על ידי הבכורות, שעתידין להפסל, מפני שגנאי הוא אצלו, שתהיה עבודת הקרבנות שיעשו לקבלת התורה על ידי אנשים שאחר זמן מועט יעבדו עבודה זרה ויפסלו מעבודתן. ודברי רש"י ז"ל הן אליבא דרבי, שאף על פי שנפסלו הבכורות קודם מעשה העגל, כיון שפסולן לא היה אלא בעבור העגל, ראוי לומר וכשחטאו בעגל נפסלו. אי נמי אליבא דרבי יהושע, דרבי יהושע נמי מודה, דהא נפסלו הבכורות לאחר שהוקם המשכן, לא נפסלו אלא מפני שחטאו בעגל, אלא שהמתין הדבר עד שהוקם המשכן. ורש"י שאמר "וכשחטאו בעגל נפסלו" אינו רוצה לומר מיד, וכבר הארכתי בזה בפרשת כי תשא¹³, עיין שם.

גור אריה שמות ל, טז (יד)

ולפיכך לא היו במנין ישראל¹⁸⁰. ואף על גב דרש"י כתב בפסוק (לעיל יט, כג) "וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו" ובפסוק (לעיל כד, ה) "וישלח את נערי בני ישראל" דהם הבכורות, דכל זמן שלא הוקם המשכן היה העבודה בבכורות, וכדתנן בזבחים בפרק דם חטאת (ק"ג:) עד שלא הוקם המשכן היתה העבודה בבכורות, משהוקם המשכן נפסלו הבכורות¹⁸¹, אין זה קשיא, דודאי מעשה עגל גרם שהיו נפסלים הבכורות משהוקם המשכן (רש"י נמנע ג, יט), שאין ראוי להם להיות עובדים במשכן ששם השכינה¹⁸², ויהיו הלויים תחתם (שם), ומכל מקום כל זמן שלא הוקם המשכן היו עובדים הבכורות¹⁸³, לפיכך מיד אחר מעשה העגל לא היו נמנים הלויים בכלל ישראל, דהרי כבר הוכחתי להיותם עובדים,

גור אריה שמות לב, כט (כג)

והרא"ם פירש הפך זה, דאיתא הא דקאמר כאן "ובדבר זה תתחנכו להיות כהנים למקום" כמאן דאמר "וגם הכהנים הנגשים אל ה'" הם נדב ואביהו, ונפסלו באותו זמן⁹⁶ מיד הבכורות מפני שידע הקב"ה שיחטאו לסוף במעשה העגל, ולפיכך פסלם בסיני מיד, כי גנאי הוא שיעבדו הבכורות בסיני, שיהיו נפסלים לסוף במעשה העגל⁹⁷. ורש"י⁹⁸ דפירש בפרשת יתרו "וגם הכהנים" הם הבכורות, איתא כאידך מאן דאמר, ודרך רש"י לכתוב פעם אליבא דחד, ובמקום אחר אליבא דחד⁹⁹. ואין דברים אלו נכונים, ואף אין צריך להם כלל, כי רש"י פירש הכל לפי שטה אחת — שלא נפסלו הבכורות רק בעגל¹⁰⁰, ועבדו עד שהוקם המשכן, כי לא נפסלו רק מן עבודה שבמשכן, ופשוט הוא¹⁰¹:

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON